

Jedra

Boke

MJESEČNA PUBLIKACIJA POMORSKOG MUZEJA CRNE GORE – KOTOR, FEBRUAR 2018.

POMORSKI MUZEJ I ISTORIJSKI
ARHIV KOTOR ORGANIZOVALI IZLOŽBU

POBUNA mornara u Boki Kotorskoj 1918 - 2018

Jubilej Stotinu godina od pobune mornara u Boki Kotorskoj Pomorski muzej Crne Gore i Istorijски arhiv Kotor obilježili su zajedničkom izložbom pod nazivom **Pobuna mornara u Boki Kotorskoj 1918-2018**. Autori izložbe su etnolog **mr Mileva Pejaković Vujošević** i **mr Snežana Pejović**, načelnica Odjeljenja Istorijskog arhiva Kotor.

Izložbu je u prostorijama Istorijskog arhiva Kotor, u nedjelju 11. februara u 12.30 sati, otvorio ministar kulture **Aleksandar Bogdanović**. O temi izložbe govorili su i direktor našeg muzeja **Andro Radulović**, **mr Snežana Pejović** i **prof. dr Antun Sbutega**, admiral Bokeljske mornarice.

(Više na stranama 4-12)

(NAPOMENA: Naslovna strana ovog izdanja *Jedra Boke* adaptirana je od naslovne korice izložbenog kataloga, koga je dizajnirala **Marina Jovanović**. Autorke kataloga su **mr Snežana Pejović** i **mr Mileva Pejaković Vujošević**)

Jedra Boke je mjesečna publikacija
Pomorskog muzeja Crne Gore
Kotor

Februar 2018. godine

Direktor Pomorskog muzeja
Andro Radulović

Savjet Pomorskog muzeja

Od 14. septembra 2017. g. formiran je
Savjet Pomorskog muzeja koji će naredne 4
godine raditi u sljedećem sastavu:

Đuro Beli Prijčić, predsjednik
Draško Dragaš, član
Dragana Lalošević, član
Vesna Prlja, član
Slavko Dabinović, član

Prijatelji i saradnici

Mr Mileva Pejaković Vujošević
Prof. dr Antun Sbutega
Prof. dr Gracijela Čulić
Don Anton Belan
mr Stevan Kordić
Prof. dr Milenko Pasinović
Milan Sbutega
Zoran Radimiri
Željko Brguljan
Petar Palavršić
Slavko Dabinović
Radojka Abramović
Jelena Karadžić
Ilija Mlinarević
Milica Vujović
Smiljka Strunjaš
Danijela Nikčević

Jedra Boke sadržajno i tehnički oblikuje
Drago Brdar

Pomorski muzej Crne Gore Kotor

Trg Bokeljske Mornarice 391 Kotor, 82000

Telefon: +382 (0) 32 304 720

Fax: +382 (0) 32 325 883

Website: www.museummaritimum.com

e-mail: pom.muzej.dir@t-com.me

Pomorski muzej Crne Gore u Kotoru nastao je postepenim razvitkom prvobitne zbirke Bratovštine Bokeljska mornarica, utemeljene oko 1880. godine, koja je od 1900. godine otvorena za javnost, a 1938. godine preuređena i otvorena na prvom spratu sadašnje muzejske zgrade, barokne palate plemićke porodice Grgurina iz početka XVIII vijeka, koja je od 1949-1952. godine kompletno restaurirana i adaptirana za potrebe Muzeja. Danas je Pomorski muzej institucija kulture Republike Crne Gore.

Misija Pomorskog muzeja Crne Gore u Kotoru je da čuva sjećanje naše zajednice na bogatu pomorsku istoriju Boke Kotorske i njeno izuzetno kulturno nasljeđe.

Ministar Bogdanović u Pomorskom muzeju

Ministar kulture Crne Gore **Aleksandar Bogdanović** posjetio je 11. februara Pomorski muzej i razgovarao sa direktorom Muzeja **Androm Radulovićem** i njegovim saradnicima o aktuelnim dešavanjima u Pomorskom muzeju i prijedlozima za unapređenje njegovog rada.

Gospodin Bogdanović je izrazio posebno zadovoljstvo aktivnostima i projektima koje Muzej realizuje i istakao da svojim djelovanjem na pravi način baštini tradiciju prve pomorske zbirke Bratovštine Bokeljske mornarice iz koje je nastao.

Razgovarano je i o postupku revizije muzejskih fondova koji je u Pomorskom muzeju u svojoj finalnoj fazi. Kako je naveo direktor Radulović, većina muzejskih predmeta koja je u postupku revalorizacije evidentirana kao nedostajuća pronađena je tokom postupka revizije, a nakon usvajanja finalnog izvještaja Muzej će Ministarstvu dostaviti pregled činjeničnog stanja, kako bi se, ukoliko se ukaže potreba za tim, predložile adekvatne mjere.

Razgovor u Pomorskom muzeju: Ministar Aleksandar Bogdanović (u sredini lijevo), Andro Radulović (desno)

Ministar Bogdanović je pozvao rukovodstvo Pomorskog muzeja da u saradnji sa Ministarstvom kandiduje projekte za evropske fondove, u prvom redu programe *Kreativna Evropa* i *Evropa za građane*, kako bi obezbijedio dodatni izvor finansiranja za svoje aktivnosti.

Bilo je riječi i o potrebi da Pomorski muzej proširi svoje djelovanje i na druge gradove, kako primorske tako i centralne i sjeverne regije. Ministar je predložio da Muzej svoje izložbe, uključujući i izložbu posvećenu jubileju 100 godina od pobune mornara u Boki Kotorskoj, predstavi i u ostalim gradovima Crne Gore.

Ministar je izrazio zadovoljstvo zbog činjenice da Pomorski muzej ulaže posebne napore kako bi na pravi način sačuvao svoj bogati fond, ali i baroknu palatu Grgurina u kojoj se nalazi, a koja je zaštićena kao kulturno dobro Crne Gore.

Posjeta Istorijskom arhivu Kotora

Istog dana ministar kulture Bogdanović posjetio je i Odjeljenja Istorijskog arhiva Kotor gdje je razgovarao sa **Snežanom Pejović**, načelnicom Istorijskog arhiva Kotor, o unapređenju arhivske djelatnosti u Crnoj Gori. Ministar je upoznao sagovornike da Ministarstvo kulture ima u planu da tokom ove godine izvrši izmjene Zakona o zaštiti kulturnih dobara, nakon čega će revidirati i ostale zakonske propise u kulturnoj baštini. Razgovarano je i o dinamici realizacije projekata koje će Istorijski arhiv sprovesti u ovoj godini, a za koje je Ministarstvo kulture obezbijedilo 33.000 eura.

Ministri kulture Hrvatske i Crne Gore u Palati Grgurina

Ministarka Obuljen Koržinek, ministar Aleksandar Bogdanović (desno), Andro Radulović (lijevo)

Andro Radulović uručuje poklon ministarku Obuljen Koržinek

Fotografije na strani : T. Bonić

Ministarka kulture Republike Hrvatske (RH) **Nina Obuljen Koržinek** u pratnji ambasadora RH **Veselka Grubišića** i ministra kulture Crne Gore **Aleksandra Bogdanovića**, posjetila je 4. februara Pomorski muzej Crne Gore. Uvažene goste dočekaio je direktor Muzeja **Andro Radulović**, koji je na početku posjete izrazio dobrodošlicu i zahvalnost zbog dolaska u Muzej, a na odlasku iz Palate Grgurina gospođi Obuljen Koržinek uručio prigodan poklon – nekoliko knjiga u izdanju našeg muzeja. Posjeta ministarke Obuljen Koržinek Pomorskom muzeju još je jedna potvrda izuzetnog značaja kojeg naša institucija ima kao jedna od vodećih muzejskih i kulturnih ustanova u Crnoj Gori. Potvrda izuzetnosti je tim veća jer su dvoje ministara kulture iskoristili boravak u Muzeju da razgovaraju o zajedničkim projektima dvije države koji se realizuju i onima koji u narednom periodu mogu ojačati i unaprijediti međusobnu saradnju.

Saradnja u oblasti savremenog stvaralaštva ocijenjena je kao dobar prostor za zajedničko nastupanje dvije zemlje prema drugim zemljama regiona i šire. Ministarka Obuljen Koržinek istakla je kako je Hrvatska zainteresovana da zajedno sa crnogorskim institucijama i gradovima kreira projekte saradnje i aplicira kod EU fondova, kako u oblasti savremenog stvaralaštva tako i u oblasti kulturne baštine.

Posebno je prepoznat potencijal koji nudi fond Evropske unije, *Kreativna Evropa*, a koji, kako su zaključili sagovornici, do sada nije iskorišćen na pravi način. Dogovoreno je da u saradnji deskova za *Kreativnu Evropu* zajedno animiraju institucije i pojedince u oblasti kulture kako bi iskoristili sve mogućnosti navedenog fonda.

Razgovori dvoje ministara u salonu Florio

O Bokeljskoj mornarici

Kako je saopštilo Ministarstvo kulture Crne Gore, razgovaralo se i o kandidaturi Crne Gore za upis Bokeljske mornarice i Kola svetog Tripuna na UNESCO-ov Reprezentativni popis nematerijalne kulturne baštine čovječanstva, projektu na kojem Crna Gora radi duže vrijeme i čija se finalizacija očekuje u narednim mjesecima, a za koji Hrvatska traži da to bude zajednička nominacija dvije države. Na sastanku je usaglašeno da će se u narednim danima intenzivirati saradnja među stručnjacima dviju zemalja, kako bi se riješila otvorena pitanja i eventualni nesporazumi.

Ministri su razgovarali o upisima Stećaka – Srednjevjekovnih grobalja i Venecijanskih utvrđenja iz XVI i XVII vijeka na UNESCO listu, koji su uspješno realizovani i istakli da oni potvrđuju zajedničko kulturno i istorijsko nasljeđe.

Dogovoreno je da se u narednim mjesecima dvije strane dodatno posвете valorizaciji i prezentaciji ovih lokaliteta, jer mogu značajno doprinijeti jačanju kulturne i turističke ponude naših zemalja.

U tom kontekstu je bilo riječi i o jugoslovenskom paviljonu u muzeju Aušvic Birkenau, za koji su se ministri saglasili da postoji snažno interesovanje obje države za njegovo obnavljanje, o čemu će biti riječi na ministarskom sastanku početkom aprila na Cetinju.

Pobuna mornara u Boki Kotorskoj 1918-2018.

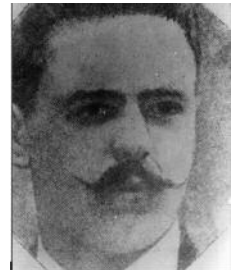
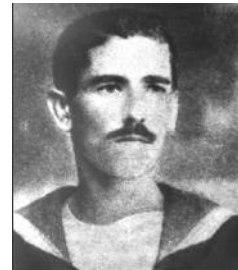
nastavak sa strane 1

Fotografija: S. Dabinović

Otvaranje izložbe u prostoru Istorijskog arhiva Kotor 11. februara: Ministar Aleksandar Bogdanović otvara izložbu, mr Snežana Pejović i prof. dr Antun Sbutega (lijevo), Andro Radulović (desno)

**Mornari streljani
11. februara:
František Raš, vođa
pobune, Mate
Brničević, Jerko
Šišgorić, Anton
Grabar**

Pobuna mornara na austrougarskim ratnim brodovima, koja se odigrala u akvatoriju ovog zaliva pred kraj Prvog svjetskog rata, u februaru 1918. godine, spada u značajnije događaje iz pomorske prošlosti Boke Kotorske. Ovog februara navršava se 100. godina od tog događaja, a kotorski Pomorski muzej i Istorijski arhiv Kotor, Odjeljenje Državnog arhiva Crne Gore organizovali su tematsku izložbu kojom su željeli da se uključe u obilježavanje tog značajnog događaja koji je ostavio značajan pečat na politička i društvena dešavanja na širem području u decenijama koje su slijedile, kako tadašnje Austrougarske monarhije i buduće Kraljevine Jugoslavije, tako i Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije.

Na izložbi su iznijeti na vidjelo razni artefakti o ovom istorijskom događaju, odnosno izložen je

javnosti arhivski, muzejski i bibliotečki materijal, koji svjedoči o onome što se stvarno zbilo, ali i otkriva nove podatke i informacije o ovom važnom događaju.

Pored brojnih kulturnih poslenika, otvaranju izložbe prisustvovali su ministar za evropske poslove Crne Gore Aleksandar Pejović (u međuvremenu podnio ostavku), predsjednik Opštine Kotor **Vladimir Jokić** sa saradnicima, **Veselko Grubišić**, ambasador Republike Hrvatske u Crnoj Gori, i **Čaba Mađar**, počasni konzul Republike Mađarske u Crnoj Gori, te gosti iz Republike Češke.

Program je vodila **Dolores Fabian**, a u muzičkom dijelu učestvovali su profesorke flaute **Angela Mijušković** i **Andrea Živković**.

Izložba traje od 11. februara do daljeg.

Iz obraćanja ministra Aleksandra Bogdanovića

Pobuna mornara, čiju stogodišnjicu obilježavamo i ovom izložbom, kao znamenit biljeg naše prošlosti, sa današnje tačke gledišta jeste neraskidiva nit onoga što možemo nazvati kanonom naše slobodarske tradicije, što počiva na brojnim primjerima hrabrosti, patriotizma i otpora. Zbog toga, ovom prilikom želim da odam posebno priznanje onima koji su, bez obzira na nerijetko problematične istorijske okolnosti, uspjeli da sačuvaju Bokeljsku mornaricu i sjećanje na Pobunu mornara, a naročito na njene strijeljane vođe – **Františka Raša, Antona Grabara, Jerka Šišgorića i Mata Brničevića** kazao je ministar kulture Crne Gore Aleksandar Bogdanović otvarajući izložbu u Istorijskom arhivu Kotor.

On je istakao da još jednom treba naglasiti

da postoji dosta istorijskih podataka i dokaza o Pobuni mornara i njihovom stradanju, o mjestu i ulozi ovog događaja u Prvom svjetskom ratu i kasnije u svim borbama za slobodu i domovinu.

Zato sam siguran da će vrijedni naučni i stručni pregaoci, koji se bave ovom tematičkom, istraživati i objavljujati rezultate svoga rada i dalje. To nije samo puka briga o fotografiji, već predstavlja i bitan proces njene ugradnje u naše duhovne i identitetske temelje. Moramo znati da će ti temelji biti trajni samo ako čuvamo sjećanja, kako ona iz svog najužeg okruženja tako i ona sa cijelog prostora Crne Gore, prostora suživota kulturnih, etničkih i konfesionalnih različitosti - istakao je ministar Bogdanović.

Riječ Andra Radulovića

Pobuna mornara u Boki kotorskoj, ili ustanak mornara na austrougarskim ratnim brodovima, koji se odigrao u akvatoriju ovog zaliva pred kraj Prvog svjetskog rata, u februaru 1918. godine spada u najznačajnije događaje iz pomorske prošlosti Boke kotorske.

Ove godine obilježavamo 100. godišnjicu događaja koji je ostavio značajan pečat na buduća politička i društvena dešavanja na širem području. Ovaj veliki događaj, o kome su pisane knjige i snimani filmovi, je oduvijek bio zanimljiva tema za istoričare i ostao je do danas aktuelan za ponovno preispitivanje svih onih činjenica na osnovu kojih su napisana brojna istoriografska djela.

Tematika postavke izložbe koja je upriličena vraća nas u vrijeme velikih i burnih previranja, vrijeme u kojem je sazrijevala ideja najvećeg čovjekovog ostvarenja – slobode, za koju se ljudskim životima plaćala i njena najveća cijena.

Februar 1918. godine u Bokokotorskom zalivu, sinonim je jedne ogromne žrtve, žrtve koja je jasno označila početak velikih promjena u istorijskoj putanji. Životi četvorice mornara, različite nacionalnosti, povezani i udruženi istim idejama koje su dijelili sa hiljadama svojih kolega, ne birajući ni vjeru ni naciju, bila je cijena za ulazak u novo doba, a njihov primjer je postao vodilja nadolazećim generacijama u ostvarivanju prava slobode na putu nezavisnosti i oslobođenja od osvajačkog imperijalizma.

Nagovještaj novog doba u već užarenoj Evropi,

sagorijelaj i umornoj od surovog ratovanja, u revolucionarnoj Rusiji sa njenim velikim oktobrom i u već izvjesnom kraju Prvog Svjetskog rata, imao je jasan odjek i u našoj Boki, koja je itekako imala sluha da ga čuje i prihvati.

Ideje o samoopredjeljenju naroda, socijalnoj pravdi i proklamovanoj jednakosti za sve, morale su zvučati primamljivo mnogobrojnim mornarima u Boki iscrpljenim dugim ratom kojem nisu vidjeli svrhu.

Te ideje prihvatili su i Franc Raš, Anton Grabar, Jerko Šišgorić i Mate Brničević, vođe pobune mornara u Boki, ideje koje su djelili sa hiljadama mornara na 40 ratnih brodova usidrenih u zalivu, ali i sa lokalnim stanovništvom Boke Kotorske. Prvog dana februara pobuna je zahvatila sve brodove a kontrolu nad njima su preuzeli mornari. Između ostalih, zahtjevi mornara su bili sljedeći: Trenutno prekidanje rata i sklapanje separatnog mira, bolji uslovi ishrane i redovna odsustva. Već 3. februara, pobuni je došao kraj.

Osuđeni na smrt poslednje sate su proveli u ćelijama kotorskog zatvora. Posljednju pričest dao im je **don Niko Luković** u 5 časova 11. februara. O tome je ostavio zapisano potresno svjedočanstvo iz prve ruke. Svi su u posljednjoj pričesti ostali dosljedni pri svojim idejama za koje su se borili. Idejama socijalne pravde, mira, nacionalnog i klasnog oslobođenja.

U sedam časova ujutro, 11. februara vođe pobune izvedene su pred streljački stroj. Raš František odbio je da mu se stavi povez preko očiju, a Jerko Šišgorić je gledajući u oči streljački stroj rekao: *Zar vi vojnici za čiji smo se bolji život borili, hoćete da nas strijeljate?*

Na te njegove riječi, jedan od vojnika iz streljačkog stroja je pao u nesvijest. Nakon izdavanja naređenja da pucaju, vojnici u streljačkom stroju su oklijevali. Isto se dogodilo i nakon ➡

ponavljanja naređenja. Vidno uznemireni komandir streljačkog stroja izdao je naređenje treći put. Sa vjerom u pravdu i slobodu, ponosno i hrabro su 11. februara 1918. godine, u kotorskom naselju Škaljari stali pred pušćane cijevi i zauvijek uklesali svoja imena u temelje izgradnje novog svijeta.

Sjećanja na pobunu mornara u Boki obilježavana su kroz protekli vijek redovno i sa posebno ukazanim poštovanjem. Upriličena izložba povodom stogodišnjice pobune, dostojno i stručno predstavlja jedan savremeni pristup građi i izlaganju raspoloživog materijala. Kombinujući muzejski i arhivski fond, fotodokumentaciju i kataloški prilog, koncipirajući je po fazama hronološki, i bogatstvom i raznovrsnošću sadržaja, izložba ne samo da uspješno podržava tematiku, već je i iskazuje na najbolji mogući način.

Koristim priliku da istaknem i da ukažem na

ANDRO RADULOVIĆ: Ova izložba je dokaz saradnje dvije najvažnije institucije u gradu koja traje već decenijama. Pomorski muzej Crne Gore i Istorijski arhiv, kao *spiritus movens* kulture ovog grada, danas pričaju priču o mornarima i toj davnoj 1918. godini.

visoko profesionalni učinak autora izložbe, gospođe Mileve Pejaković Vujošević i gospođe Snežane Pejović, ali i ostalih saradnika na ovoj kvalitetnoj izložbi, koji su ukazali ne samo na potrebu već i na neophodnost najtješnje saradnje među arhivskom i muzejskom građom.

Izloženi arhivski dokumenti, kao najbolji svjedok i svjedočanstvo istorijskih događaja, i izloženi muzejski predmeti, među kojima i pokloni porodice **Vaslava Hoška** iz Praga koji je 1986. godine poklonio muzeju uniformu, diplomu i svjedočanstvo njegovog djeda **Ondreja Hoška** koji je kao mornar učestvovao u pobuni mornara u Boki kotorskoj 1918. godine, najbolje govore o značaju ovih institucija.

Na kraju, posebno želim da se zahvalim predstavnicima ministarstva odbrane Republike Češke koji su došli da odaju počast svojim sunarodnicima koji su pali za najviši cilj – slobodu.

Izložbeni

Riječ mr Snežane Pejović

Želim vam dobrodošlicu u Istorijski arhiv Kotor u ime malog kolektiva ovog značajnog arhiva i u svoje ime. Nadamo se da ćete uživati u lijepom prostoru naše zgrade i u izložbi koju smo pripremili sa kolegama iz Pomorskog muzeja.

Moja je dužnost danas da vas kratko uvedem u izložbu, kao jedna od autorki postavke uz uvaženu kolegicu magistra Milevu Pejaković Vujošević.

Izložbe ovog tipa uvijek predstavljaju pokušaj kulturnih poslenika koji brinu o kulturnom na-

sljeđu, da vjerno, dokumentovano, širokoj javnosti dočaraju značajne događaje iz prošlosti.

Mi koji radimo ovaj odgovoran posao uvijek imamo na umu da nas poznavanje prošlosti uči kako da gradimo sadašnjost i kako da se bolje pripremimo za budućnost. Arhivska dokumenta i muzejski predmeti, kao opipljiva svjedočanstva o prošlosti, uz sve ostalo, treba da nas podsjetu/ nauče da istorijski događaji nisu crno-bijeli, već da u svakom od njih postoji ono što je između. Zato svako čitanje kulturnog nasljeđa, uvijek i iznova donosi nove informacije, otkriva nove činjenice. A kada su u pitanju svjedočanstva o ratnim događanjima, ona treba da nam pomognu da se oslobodimo klišeja o podjeli na pobjednike i poražene. Jer, kulturna baština nosi ono što nas spaja, i nikako ne treba da nas razdvaja.

Podsjetiću vas da su zadnje četiri godine u ➔

Evropi protekle u evociranju uspomena na Prvi svjetski rat, što se obilježavalo na razne načine i kada su u pitanju arhivi i muzeji. Ova naša izložba, preko prikaza zbivanja u Boki kotorskoj dotiče zadnje dane takozvanog Velikog rata, i tematski i koncepcijski se uklapa u takve evropske programe i projekte.

Uz to, kako institucije u Kotoru (i državne i crkvene) posjeduju i čuvaju veoma staro pokretno spomenično blago (npr. arhivski spisi od prije 1.000 godina u Franjevačkoj biblioteci, pa Istorijski arhiv Kotor sa svojim spisima starim preko 7 vjekova ili arheološki nalazi još iz doba praistorije), sasvim je razumljivo da se mi kulturni poslenici trudimo da preko svog kulturnog nasljeđa budemo dio i evropskih i svjetskih pro-

jekata. Uostalom to je u skladu i sa očekivanjima i zahtjevima međunarodne javnosti.

Pobuna mornara u Boki kotorskoj ostala je trajno zapisana u našem sjećanju upravo zahvaljujući arhivskoj, muzejskoj i bibliotečkoj građi.

Koncipirajući ovu izložbu rukovodili smo se motom koji je Evropa postavila u obilježavanju stogodišnjice Prvog svjetskog rata, a to je da se sagledaju ta užasna stradanja iz ugla malog čovjeka, pojedinca, koji je protivno svojoj volji bio zahvaćen ratnim vihorom i interesima velikih sila. U skladu sa tim, arhivska dokumenta i muzejski predmeti korišteni za izložbu su najvećim dijelom iz ličnih, privatnih ostavština učesnika istorijskih zbivanja iz februara 1918. godine.

MR SNEŽANA PEJOVIĆ: Dio izloženih dokumenata je iz arhivske zbirke *Pobuna mornara...* čiju glavninu čine spisi privatnog arhiva **dr Aleksandra Mitrovića** iz Herceg-Novog. On je bio advokat, inače civilno lice, koji je dobrovoljno preuzeo odbranu optuženih mornara u procesu koji je Austro-ugarska monarhija vodila pred Prijekim vojnim sudom u Kotoru. Takođe, bio je organizator odbrane i prvi branilac u Drugom sudskom procesu koji se, nakon tragičnog kraja četvorice pobunjenih mornara, vodio pred Redovnim vojnim sudom u Kotoru protiv ostalih optuženih za pobunu.

Ove značajne spise koje je stvarao advokat Mitrović i sakupljao tokom pomenutih sudskih procesa, slučajno je pronašao jedan novinar u kovčegu na tavanu neke kuće u Zagrebu. Potom su ih nasljednici advokata Mitrovića prodali 1958. godine Pomorskom muzeju Kotor. Još izvjesna količina dokumenata na izložbi potiče od privatnih lica koja su igrom slučaja došla u posjed onih koji su ih poklonili bilo Pomorskom muzeju, bilo Istorijskom arhivu Kotor (**Savo Đurović, Josip Apolonio, i dr.**) Izvjestan broj dokumenata o pobuni mornara nastao je u samom Muzeju i to djelatnošću kustosa koji su predano radili na prikupljanju i bilježenju sjećanja raznih učesnika i svjedoka februarskih događaja.

Dio izložbene postavke u Istorijskom arhivu

U skladu sa zakonskim propisima koji regulišu arhivsku, muzejsku i bibliotečku djelatnost, arhivska građa iz Pomorskog muzeja je predata Istorijskom arhivu Kotor 1987. godine, i u procesu arhivističke obrade raspoređena je u arhivske fondove i zbirke ovog arhiva. Prema tome, izložbom su obuhvaćena dokumenta iz više arhivskih fondova i zbirki Istorijskog arhiva Kotor, kao i muzejski predmeti iz Pomorskog muzeja iz vremena Prvog svjetskog rata i pobune mornara u

Boki. Uz arhivske spise i muzejske predmete, prikazali smo i bibliotečki materijal na način što smo izabrali dio istoriografskih, literarnih i drugih djela koji su pisani o pobuni mornara u Boki kotorskoj i objavljavani u raznim državama.

Izložbu smo podijelili na devet cjelina. Prvu cjelinu čine spisi iz sudskog procesa pred Prijekim vojnim sudom odmah nakon suzbijanja pobune i vezani su za izricanje smrtne presude četvorici okrivljenih mornara. U drugoj cjelini su spisi ➡

Dio izložbene postavke u Istorijskom arhivu

Dio izložbene postavke u Istorijskom arhivu

iz Drugog procesa protiv ostalih optuženih pobunjenika pred Redovnim vojnim sudom u Kotoru. Treći dio su dokumenta iz suđenja hrabrom telegrafisti **Miju Hercegovcu** koji je samoinicijativno vojnim vezama širio vijest o pobuni. Četvrtu cjelinu čini Registar pobunjenih mornara po nacionalnoj pripadnosti, koji je vjerovatno sačinio neki austrijski oficir sa službom u Kotorskom zatvoru. Kao zasebna peta cjelina su memoarski zapisi učesnika pomenutog događaja iz raznih država, dok šestu grupu čine članci i feljtoni u novinama, publikovanim takođe u raznim zemaljama, čiji autori nam pružaju informacije o pobuni mornara iz različitih uglova. U sedmom dijelu smo prikazali neke od plakata, programa, fotografija nastalih prigodom obilježavanja raznih jubileja pobune mornara tokom proteklih godina, počev od onog iz 1919. godine. Osmu cjelinu izložbe čine muzejski predmeti koji nas na vrlo opipljiv način vraćaju u to turbulentno vrijeme naše istorije. Posebnu zahvalnost dugujemo gospodinu Draženu Jovanoviću, saradniku na izložbi iz Zbirke pomorskog nasljeđa u Tivtu,

koji je sadržajno obogatio izložbu fotografijama dobijenim iz muzeja u Beču i iz kolekcije Kriegsmarine, uz prateće istorijske tekstove.

Ovom prilikom želim da podvučem značaj i neophodnost tijesne saradnje raznih kulturnih institucija i u zemlji i u inostranstvu, i to putem projekata kao što je ova zajednička izložba dvije srodne državne institucije, Pomorskog muzeja Crne Gore Kotor i Državnog arhiva-Istorijskog arhiva Kotor.

Ovaj jubilej nas je još jednom podsjetio da je dio današnje crnogorske obale bio vjekovima područje na kojem su boravile i susretale se velike imperije i države, odnosno razni narodi, religije, običaji, ostavljajući značajan trag na naše materijalno i nematerijalno kulturno nasljeđe. Zato je važno da upravo preko tih dokaza i svjedočanstava o našoj bogatoj istoriji u Crnoj Gori gradimo svoj put ka drugima, ka Evropi i svijetu, sa sviješću da je ovo stoljećima staro kulturno nasljeđe koje se sačuvalo u Kotoru nezaobilazan kamenčić u velikom mozaiku evropske i svjetske istorije. ➡

Dio izložbene postavke u Istorijskom arhivu

Fotografija: S. Dabinović

Riječ prof. dr Antuna Sbutega

Poštovani ministre kulture Crne Gore, poštovani gradonačelnice Kotora, uvaženi predstavnici Vojske Crne Gore, članovi diplomatskog kora, dame i gospodo velika mi je čast da vas svih pozdravim u ime Bokeljske mornarice. Posebno želim da pozdravim broju i reprezentativnu delegaciju iz prijateljske Češke Republike.

Mornarica svake godine obilježava godišnjicu pobune mornara u Boki Kotorskoj, a prošle godine je zajedno sa Ministarstvom evropskih poslova, odnosno ministrom Aleksandrom Andrijom Pejovićem, koji je član Mornarice, pokrenula inicijativu da se jedan vijek od pobune obilježi na poseban način i koncipiran je veoma bogat program koji je počeo 1. februara u Herceg Novom, nastavio se 7. februara u Tivtu i evo danas, poslije odavanja pošte strijeljanim mornarima na spomen groblju u Škaljarima, koje je za ovu priliku restaurisano, otvara se i ova izložba koju je pripremio Pomorski muzej Crne Gore u Kotoru u saradnji sa Istorijskim arhivom.

Neću govoriti o istorijskim činjenicama vezanim za pobunu jer su one uglavnom poznate, a ova izložba i katalog ih bogato ilustruju i objašnjavaju. Govoriti ću Vam o mojim sjećanjima na ovaj događaj. Ja istina nemam dovoljno godina da budem učesnik ili savremenik pobune, ali imam da sam poznao neke od učesnika.

Moje sjećanje iz najranijeg djetinjstva, kad sam imao 4-5 godina, je kada je moj otac, pomorski kapetan **Krsto Sbutega**, koji je nekoliko godina radio kako kustos tek osnovanog Pomorskog muzeja, izrađivao maketu austrougarskog oklopnog krstaša *Sankt Georg*, na kojem je izbila pobuna. Zadivljeno sam gledao fotografije i nacрте broda slušao priče o pobuni mornara i bio jako ponosan što je ta maketa koju je napravio moj otac izložena u muzeju.

Don Niko Luković, bliski rođak naše porodice, prčanjski župnik, mecena i pisac, koji je svakodnevno bio u našoj kući, koji je mene i moju braću krstio i bio naš vjeroučitelj, bio je svjedok pobune. On je kao mladi svećenik bio mobilisan kao vojni kapelan austrougarske vojske i imao je dužnost da provede zadnji dan sa mornarima osuđenim na smrt, Františekom Rašom, Antonom Grabarom, Matom Brničevićem i Jerkom Šišgorićem, da ih ispovijedi i duhovno pripremi za smrt i prati na strijeljanje. Posebno su me tada impresionirali detalji sa strijeljanja kada je njihova krv poprskala svećeničko ruho Don Nika.

Poznao sam i **Tona Gjurovića** sa Prčanja,

takođe rođaka i člana Bokeljske mornarice, koji je bio učesnik pobune kao radiotelegrafista na brodu *Sankt Georg* čija sam sjećanja na te dramatične događaje slušao u djetinjstvu. Ove godine je njegov praunuk, **Luka Kovačević**, mali admiral Bokeljske mornarice.

Moram spomenuti i **Rudolfa Giunia**, admirala Bokeljske mornarice od 1938. do 1959. godine, koji je bio isto tako naš komšija na Prčanju i porodični prijatelj. On nije bio učesnik pobune, ali se kao student u Pragu borio aktivno za prava Slovena u okviru Austro-Ugarske, saradivao sa **Edvardom Benešom**, kasnijim predsjednikom Čehoslovačke, zbog čega je proveo tri godine u zatvoru, da bi zatim prebjegao u Italiju i pridružio se Jugoslavenskom odboru za ujedinjenje. Poslije rata je dobio, pored drugih odlikovanja, i orden Bijelog orla od čehoslovačkog predsjednika **Tomaša Masarika** i kao dijete sam slušao i njegove priče o tim burnim vremenima.

Imam dovoljno godina da se sjećam i proslave 50 godina od pobune mornara, 1968, godine, kada sam bio maturant kotorske gimnazije. U toj proslavi je učestvovala i Bokeljska mornarica na čelu sa tadašnjim admiralom akademikom **prof. dr. Vladislavom Brajkovićem**. Tada se insistiralo na revolucionarnim i ideološkim aspektima pobune i uticaju oktobarske revolucije pa je u Kotor uplovila eskadra sovjetske crnomorske flote, što je trebalo da ima značaj i za naglašavanje starih ruskih aspiracija da Boka postane njena pomorska baza.

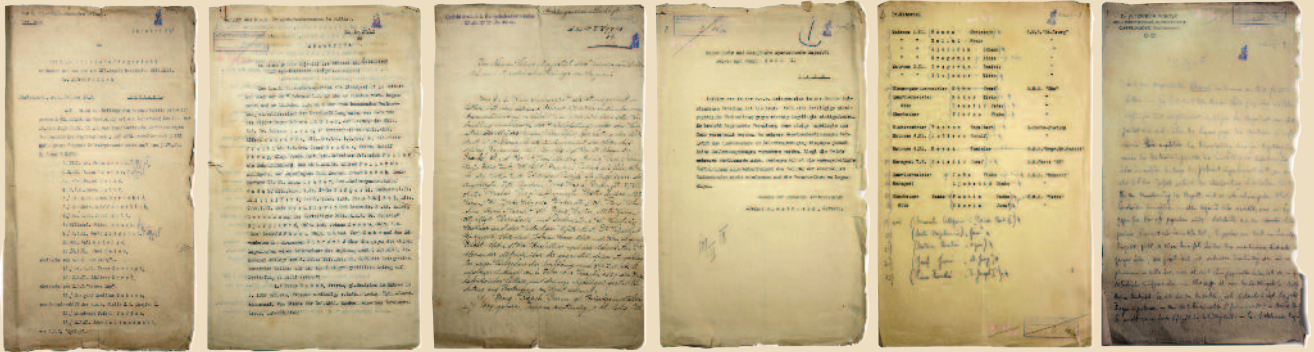
Kada sam služio vojni rok u Jugoslovenskoj ratnoj mornarici 1972. godine, kako se te godine obilježavao jubilej 30 godine od osnivanja Ratne mornarice, ja sam zajedno sa jednom grupom mornara učestvovao na svečanim akademijama duž cijelog Jadrana, od Pule do Boke, recitujući pjesmu crnogorskog pjesnika **Janka Đonovića** posvećenoj strijeljanim mornarima u pobuni, čiji prvi stihovi glase;

*Četiri mornara
kao četiri jarbola ćute.
Okolo njih zastave crne i žute
Igraju bijesni pir.*

Četiri mornara osuđena na streljanje ispred zdanja današnjeg Pomorskog muzeja

Dokumenti suđenja četrdesetorici mornara: (1) Naredba komandanta ratne luke Kotor, generala Gussek-a Sudu ratne luke da se četrdesetorica mornara stavi pred Prijeki vojni sud (6. 2. 1918.); (2) Presuda Prijekog vojnog suda kojom su osuđena šestorica mornara, od kojih četvorica na smrt (10. 2. 1918.); (3) Ovjeren prepis Suda zapovjedništva ratne luke Kotor presude o pobunjenim mornarima (29. 4. 1918.); (4) telegram koji je advokat dr Mitrović uputio caru i kralju Karlu I; (5) Popis optuženih koje je u drugom sudskom procesu pred redovnim vojnim sudom Kotor zastupao advokat dr Mitrović; (6) Bilješka dr Mitrovića od 13. 10. 1918. g. o posjeti sudskom majoru Hannelu, kome je saopštio razloge zbog kojih je došlo do pobune, opisao prilike u ratnoj mornarici i o držanju sudija tokom procesa

Želim posebno da istaknem izvanrednu saradnju sa Pomorskim muzejom, koji je zapravo osnovala Bokeljska mornarica, sa njegovim direktorom Androm Radulovićem, inače unukom admirala Mornarice Vladislava Brajkovića, bivšom direktoricom i sada savjetnicom Muzeja Milevom Pejaković Vujošević, i sa načelnicom Arhiva Snežanom Pejović. Ističem isto tako odličnu saradnju sa Opštinom Kotor koja se posebno angažovala, zajedno sa ambasadam Republike Češke, u renoviranju spomen groblja strijeljanih mornara.

Ovom izložbom se ne završava program obilježavanja vijeka od pobune mornara, već će on

biti nastavljen nizom manifestacija tokom cijele godine.

Na kraju želim da još jednom izrazim posebno zadovoljstvo što je danas sa nama delegacija Češke Republike, državom sa kojom imamo jake istorijske i kulturne veze. Internacionalni karakter i značaj pobune nas povezuje sa brojnim državama i narodima Evrope i tragično iskustvo i žrtve iz tih dana prije jednog vijeka nijesu bile uzaludne, jer su se njihovi ideali mira ugradili u temelje savremene Evropske Unije koja je obezbijedila više od sedam decenija mira, stabilnosti i razvoja a čiji se i mi nadamo uskoro postati punopravni član.

NA SPOMENIKU U ŠKALJARIMA

Počast za strijeljane mornare

U znak sjećanja i poštovanja na strijeljane mornare, 11. februara 1918. je na spomeniku u Škaljarima, u organizaciji Opštine Kotor upriličeno polaganje vijenaca, odata počast minutom ćutanja i održana prigodna svečanost.

Pored predstavnika lokalne uprave, prisustvovali su pripadnici Ratne mornarice Crne Gore koje je predvodio kapetan Korvete **Goran Pajević** i glavni odred Bokeljske mornarice na čelu sa admiralom **prof. dr Antunom Sbutegom**, kao i gosti, 44 predstavnika Ministarstva odbrane Republike Češke, delegacija grada Prerova – rodnog mjesta stradalog mornara **Františka Raša**, ambasador Republike Češke u Crnoj Gori **Urban Karel**, ambasador Slovačke **Roman Hloben**, predsjednik Odbora za odbranu Parlamenta Republike Češke **Jana Černohova**, predsjednik

Odbora za bezbjednost i odbranu Crne Gore **Obrod Stanišić**, ministar kulture u Vladi Crne Gore **Aleksandar Bogdanović**, te predstavnici lokalnih samouprava i istaknutih institucija Crne Gore, predsjednica Skupštine opštine Kotor **Dragica Perović** te potpredsjednici Opštine Branko Nedović i Milivoj Samardžić, kao i predstavnici gradskih javnih preduzeća. ➔

Kada je 1. februara započela pobuna mornara u Boki, bilo je jasno da oni traže mir i bolje uslove života i da tako šalju poruku cijelom svijetu. No, stotinu godina nakon toga i dalje u Evropi postoji sve ono zbog čega su pali i borili se. Svakako, naša je obaveza da negujemo sjećanje na njihovu borbu i ideale zbog kojih su stradali. Samo tako nećemo dozvoliti sebi da ponovo preživljavamo ono što su tadašnje generacije preživljavale. Ideju stradalih mornara smo čitali svako u svom vremenu i na svoj način, a činjenica je da su bili vođeni idealima pravde, slobode i jednakosti i da o onome za što su se borili najbolje govori upravo pisano svjedočanstvo čovjeka koji ih je ispovijedio pred strijeljanje – **don Nika Lukovića** – kazao je predsjednik Opštine Kotor Vladimir Jokić, podsjetivši da je zgrada u kojoj se danas nalazi Opština Kotor zapravo ista u kojoj je mornarima suđeno.

U ime češke delegacije prisutne je pozdravio direktor Odbora za ratne veterane pri Ministarstvu odbrane Češke Republike pukovnik **Eduard Stehlik**.

Uspomena na ove hrabre muškarce, mučenike koji su dali svoje živote za ostvarenje prava naših naroda na slobodu i ne-zavisnost, uvijek će ostati u nama. Odajem im duboko poštovanje, a vama svima se duboko zahvaljujem što ste danas došli – kazao je Stehlik.

*Pobuna 6.000 mornara na 40 brodova bivše Austroougarske ratne mornarice u Boki Kotorskoj od 1. do 3. februara 1918. godine bila je prije svega masovna demonstracija želje za okončanjem besmislenog rata kao i želja za poboljšanjem loših uslova za život mornara – kazao je ambasador Republike Češke u Crnoj Gori **Karel Urban**.*

On se osvrnuo na vojnika, vođu pobune Františka Raša koji je, kako je istakao, vrlo hrabro prihvatao posljedice svojih postupaka.

*Danas je jedino poznata ličnost Františka Raša, rođenog u Prerovu u mješovitoj češko-njemačkoj porodici. Mornarsku uniformu je nosio 7 godina, 9 mjeseci i 29 dana. Zadirvljujuća je njegova odgovornost sa kojom je stao na čelo stihijske pobune kao i hrabrost sa kojom je prihvatao posljedice svojih postupaka. Grad Prerov sa punim pravom smatra Františka Raša za jednu od najznačajnijih ličnosti porijeklom iz ovog grada, kazao je ambasador **Urban**.*

Ceremonija je završena molitvom biskupa Češke i Slovačke husitske crkve, **Davidu Tonzaru** koji je u Kotor stigao kao član delegacije. Kako je objašnjeno, on je, izgovorio molitvu za pale u borbi za slobodu i ravnopravnost ali i za sve vojnike koji danas ratuju širom svijeta za slobodu.

KAREL URBAN: Nije samo Raš bio jedini rebel (*buntovnik*) iz srca Evrope. Nakon suzbijanja pobune uhapšeno je 800 pobunjenika, koji su predstavljali više nego 13% ukupnog broja članova Kotorske pomorske baze... **Rudolf Krajbih**, rodom iz Praga, na krstarici *Sankt Georg* ili revolucionarni vođa na brodu *Gea*, **Petr Paral**, Čeh iz Beča. Radiotelegrafista **Alojz Brejh** iz Hiskova kod Berouna, koji je pokušavao putem svoje radiostanice informisati svijet o pobuni mornara, kao i neprimjetan podoficir **Zdenek Hora** iz Praga, koji je po komandi revolucionarnog odbora mornara na krstarici *Sankt Georg* obezbijevavao tri dana i dvije noći potrebnu električnu energiju. Tih imena je bilo naravno mnogo više. Kao dokaz toga može poslužiti rečenica predsjednika Kotorskog suda majora **Eugena Erenhofera** koji je prilikom sudskog procesa izjavio, citiram: *Da nije bilo Čeha kompletna akcija u Boki Kotorskoj bi propala odmah prvog dana.* Ovim riječima ne mislim da postavljam moje zemljake iznad ostalih učesnika pobune.

DELEGACIJA OPŠTINE KOTOR U RODNOM GRADU FRANTIŠEKA RAŠA, VOĐE POBUNE: Svečanoj ceremoniji obilježavanja stote godišnjice od streljanja mornara u Pobuni mornara, u Prerovu, rodnom gradu Františka Raša, koji je bio vođa pobune, prisustvovala su potpredsjednica Opštine **Ljiljana Popović Moškov** i sekretarka za kulturu **Jelena Vukasović**. Na spomenik ovom češkom heroju, pored gradonačelnika Prerova i drugih zvaničnika i predstavnika raznih organizacija, one su položile vijenac u ime Crne Gore i Opštine Kotor. ➡

JUBILEJ 100 GODINA OD POBUNE
MORNARA OBILJEŽEN I U TIVTU

Slobodarske ideje kao vodilja

Stogodišnjica pobune mornara u Boki Kotorskoj obilježena je 7. februara prigodnim programom i u tivatskoj Zbirci pomorskog nasljeđa u Porto Montenegro.

Posjetioci i zvaničnici bili su u prilici vidjeti dokumetarnu izložbu, a u programu su učestvovali Glazbeno prosvjetno društvo Tivat i učenici Muzičke škole Tivat, a događaj su uveličali članovi odreda Bokeljske mornarice i KUD-a Boka.

Na svečanosti su govorili **dr Snežana Matijević**, predsjednica Opštine Tivat, **Aleksandar Andrija Pejović**, ministar evropskih poslova i predsjednik Organizacionog odbora, **prof. dr Antun Sbutega**, admiral Bokeljske mornarice i **Dražan Jovanović**, historičar i koordinator Zbirke pomorskog nasljeđa.

Zajednička poruka govornika u osnovi je sljedeća: Pobunjeni mornari prije 100 godina nijesu tražili samo poboljšanje svojih uslova života, koji su bili izuzetno teški, već prije svega kraj rata i uspostavljanje trajnog mira i međunarodnog poretka koji bi bio zasnovan na pravdi.

SJEĆANJE

Nada Radimir **1930-2017.**

Ovog februara navršilo se godinu dana od smrti **Nade Radimir**, najvećeg individualnog darodavca Pomorskog muzeja Crne Gore. Gospođa Radimir, potomak uglednih bokeških porodica **Radimir**, **Radoničić** i **Smekja**, preminula je u Kotoru 7. februara 2017. u 87 godini.

Rođena je u Sarajevu, 23. marta 1930. godine, od oca **inž. Dragutina Radimira** i majke **Andele**, rođene Radoničić. U Sarajevu je završila osnovnu školu, gimnaziju u Zagrebu, diplomirala je na Novinarskoj i Diplomatskoj školi u Beogradu. Magistrirala je engleski i njemački jezik u Zagrebu i Beogradu, a doktorirala u Njemačkoj.

Najveći dio života radila je u Americi, Švajcarskoj i Australiji. Kraj životnog puta dočekala je tamo gdje su joj korijeni, u Boki Kotorskoj, kojoj je velikodušno darivala i veliki dio bogate porodične zaostavštine, poklonivši je muzejima, galerijama i zbirka u Kotoru, Cetinju i Baru.

Nada Radimir je bila najiskreniji prijatelj i poštovalac Pomorskog muzeja Crne Gore, o čemu svjedoči i donacija koju nam je poklonila a koja predstavlja najbogatiju zbirku doniranih predmeta neke osobe pojedinačno. Zbirka uključuje raznovrsne predmete koji datiraju od 18. vijeka, a koji su dio porodičnog nasljeđa poznatih porodica:

umjetničke slike, vedute, namještaj, kućni tekstil, ukrasne predmete, knjige, preko 100 naslova.

Ovom donacijom gospođa Radimir ukazala je našem muzeju veliku čast i povjerenje da ćemo po svim muzeološkim pravilima sačuvati za budućnost predmete koji traju već vjekovima. Najveći broj tih predmeta i djela danas se nalazi u stalnoj muzejskoj postavci.

Zbog značajnih donacija Pomorskom muzeju dobila je 9. decembra 2013. godine nagradu ISKRA iz oblasti filantropije koju svake godine dodjeljuje FAKT, Fond za aktivno građanstvo Crne Gore. Njena plemenitost i ljudskost ostaje trajno u analima našeg muzeja.

Nada Radimir 17. decembra 2015. godine uručuje mr Milevi Pejaković Vujošević, kao direktorici Pomorskog muzeja, kopiju portreta grofa Vicka Smekije koji je saziđao sadašnju crkvu Gospe od Škrpjela ispred Perasta, nakon što je pređašnja izgorjela u požaru.

Tripundan 1209. put

FORMIRANJE ODREDA - KOLO - SV. MISA - PROCESIJA

Ovogodišnja centralna vanjska proslava Svetog Tripuna zaštitnika biskupije i grada Kotora, 1209-ta uopšte, održana je u nedjelju 4. februara. Proslavi je prisustvovao veliki broja građana i vjernika Boke Kotorske, oko pet stotina hodočasnika iz Šibenika, te brojni hodočasnici iz Dubrovnika, Splita, Sarajeva, Bara, Gradišća. Početak Tripundanskih svečanosti i ove godine je otpočeo 27. januara kada je novi mali admiral **Luka Kovačević** iz Herceg Novog sa lođe katedrale Svetog Trupuna izgovorio Lode, pohvale u čast sveca zaštitnika grada Kotora, te podizanjem zastave Svetog Tripuna.

Između ta dva događaja 3. februara uveče u katedrali Sv. Tripuna obavljen je obred – Kađenje moći Svetog Tripuna po obredniku iz 16. vijeka, a u hotelu *Splendid* u Bečićima Hrvatsko građansko društvo Crne Gore priredilo Tripundanski bal. Tripundanske svečanosti završene su u nedjelju 11. februara Svetom misom i spuštanjem zastave sveca s katedrale.

Admiral prof. dr Antun Sbutega obavlja smotru

Kolo Bokeljske mornarice

Portret poslije odigranog Kola

Po ustaljenom ceremonijalu, centralna vanjska Tripundanska proslava počela je ispred glavnih gradskih vrata, dočekom odreda Bokeljske mornarice iz Tivta i Herceg Novog, te raportom i predajom zastave i formiranjem odreda Bokeljske mornarice koji se u pratnji Gradske muzike Kotora i Tivta uputio pred katedralu Svetog Tripuna.

Tu je admiralu Bokeljske mornarice **prof. dr Antunu Sbutegi** predat raport, nakon čega je admiral izvršio smotru mornara. Po završetku smotre odred je ispalio počasni plotun, a onda odigrao tradicionalno kolo Svetog Tripuna.

Središnje euharistijsko slavlje prigodom vanjske proslave predvodio je željezanski biskup **Egidije Živković (Agidius Zsifkovics)**, biskup Eisenstadta (Austrija).

Brojne vjernike, visoke goste i biskupe koji su prisustvovali misnom slavlju pozdravio je kotorski biskup **mons. Ilija Janjić**. Misi su nazočili brojni predstavnici kulturnog i društvenog života u Crnoj Gori, admiral Bokeljske mornarice prof. dr Antun Sbutega, mali admiral Luka Kovačević, te pripadnici Bokeljske mornarice; ministri u Vladi Crne Gore: **Srdan Darmanović**, ministar vanjskih poslova,

Misno slavlje u Katedrali Sv. Tripuna: Pozdravna riječ mons. Ilije Janjića

Misno slavlje u Katedrali Sv. Tripuna: Biskup Egidije Živković

Procesija

Procesija

Aleksandar Bogdanović, ministar kulture, **Aleksandar Pejović**, ministar Evropskih poslova, **Marija Vučinović**, ministrica bez portfelja, predsjednik opštine Kotor **Vladimir Jokić**, **Dragica Perović**, predsjednica Skupštine opštine Kotor, ambasador Republike Hrvatske (RH) **Veselko Grubišić** te drugi diplomatski predstavnici. Visoki gosti iz RH bili su **Renata Margaretić Urlić**, izaslanica predsjednice RH **Kolinde Grabar Kitarović**, i **Nina Obuljen Koržinek**, ministrica kulture RH.

Nakon mise, ulicama Kotora prošla je procesija u kojoj su moći Svetog Tripuna nosili mornari Bokeljske mornarice i sveštenici Biskupije. U procesiji je sudjelovalo mnoštvo vjernika, redovnica, redovnika, brojnih hodočasnika iz regiona, Šibenika, Murtera, Dubrovnika, Splita, građana Kotora i Boke Kotorske koji su došli odati počast Svetom Tripunu zaštitniku grada Kotora i biskupije. Svečanost je završila ljubljemjem relikvije *Slavne glave* Sv. Tripuna.

Veče uoči proslave Svetog Tripuna, zaštinika Kotorske biskupije i grada Kotora, 3. februara, u katedrali je služena svečana *Večernja* – Kađenje moći, Svetog Tripuna po obredniku iz XVI. vijeka. Kađenje svetih moći obavila su, za vrijeme pjevanja života Svetog Tripuna iz kotorskog Legendarija, šest katoličkih i šest pravoslavnih vjernika, dok je Bokeljska Mornarica pored relikvija čuvala počasnu stražu. Ovaj obred predstavlja ekumenizam u praksi i obnovljen je 2000. godine.

Večeras na poseban način zahvaljujem Vam na ovakvom kršćanskom zajedništvu koje nadilazi naše lokalne okvire i primjer je za kršćane crkve, poručio je **don Anton Belan**, vikar Kotorske biskupije.

Sveti Tripun se slavi 3. februara, a odlukom Kotorske biskupije od 2000. slavi se vanjskom proslavom, procesijom ulicama grada prve nedjelje nakon 3. februara, jer je to neradni dan.

Kađenje moći Sv. Tripuna

Kađenje moći Sv. Tripuna: Poruka don Antona Belana

Fotografije: Boka news

2018 Zimski karneval

POVORKA MASKI – SPALJIVANJE GOSPODARA MARIONETA

Gradski zimski karneval 2018. godine, koji ove godine slavi jubilej – 500 godina postojanja, održan je u nedjelju 11. februara. Vesela povorka predvođena Kapom Karnevala (**Luka Knezović**), a koju je činilo nekoliko stotina maštovitih maski, pojedinaca i članova karnevalskih grupa iz zemlje i inostranstva, mažoretke, Mjesna muzika Đenovići i Gradska muzika Kotor, kao i upečatljive plesačice sambe iz Novog Sada, prošla je glavnom gradskom saobraćajnicom od ostataka hotela *Fjord* do Tabučine. Za razliku od ranijih godina, karneval je uveden u zidine Starog grada gdje je na Trgu od oružja održano suđenje **Gospodaru Marioneta**, glavnom krivcu za sve prošlogodišnje nedaće. Optužbu je pred sudom zastupao javni tužilac **mr Narcis Umišljenović**, zvani **Inkvizitor** a okrivljenog je branio Branilac karnevala, advokat **Vinopija Bumbić**, zvani **Delirijum Tremens**. Nakon suđenja u kome je proglašen krivim, Gospodar Marioneta je spaljen na Macelu.

Čelo karnevalske povorke

Pobjednička grupa *Za dešpet*

Povorka plesačica sambe iz Novog Sada

Suđenje Gospodaru Marioneta

Spaljivanje Gospodara Marioneta

Fotografije: Bokanews

Ovogodišnje zimske karnevalske svečanosti počele su 3. februara u velikoj sali Kulturnog centra *Nikola Đurković* uz mažoretke, Gradsku muziku i Teatar 303.

Obraćajući se prisutnima, predsjednik Opštine Kotor **Vladimir Jokić** je poručio: *Jedino za što nismo krivi je ovo vrijeme. Za sve ostalo unaprijed priznajemo krivicu*, rekao je on u šaljivom tonu, izražavajući nadu da će Kotorani i gosti uživati za vrijeme trajanja ovih svečanosti.

Karnevalske fešte otvorio je Kapo karnevala **Luka Knezović**, poručivši da su kotorski karnevalisti u obavezi da čuvaju i njeguju tradiciju održavanja karnevala.

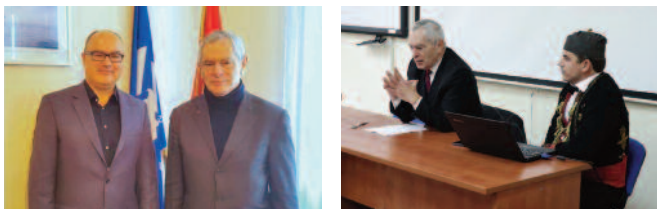
Nakon podizanja karnevalske zastave uslijedio je koncert **Nena Belana & Fiumensa**.

U kinu *Boka* 6. februara održano je veče posvećeno jubileju – 500 godina postojanja Tradicionalnog kotorskog zimskog karnevala, a predstavljani su filmska retrospektiva i podsjećanje na nekadašnje fešte u Kotoru. Govorili su: istori-

čarka umjetnosti **Stanka Janković Pivljanin**, arhitektica i voditeljka ženske klape *Bisernice Boke* **Vlasta Mandić**, te arheolog, pisac, publicist, turistički vodič, počasni kapo od karnevala, **mr Jovica Martinović**, koji je poručio: *U doba karnevala, prima se svaka šala*.

Dječiji maskenbal održan je 9. februara u poslovnom centru *Vukšić*, a na istom mjestu sljedećeg dana, 10. februara, upriličen je veliki Maskenbal, na kojem su dodijeljene individualne i grupne nagrade i pokloni za najbolje kostime.

Pobjednici u kategoriji grupnih maski su *Always and Forever – 500 years Kotor carnival*, grupe *Za dešpet*. Drugo mjesto je pripalo *Zebra*, dok su treće osvojili *Musketari*. U pojedinačnoj konkurenciji prva nagrada pripala je *Foto Parteli*, zatim *Feniks*, dok je treće mjesto pripalo *Babetinama*. Nagrada publike pripala je grupnoj maski *Zebre*. Pobjednička grupa predstavljala je Kotor i Kotorski karneval na najvećem evropskom karnevalu u Nici od 22. februara do 1. marta.

SARADNJA: Admiral Bokeljske mornarice Kotor, **prof. dr. Antun Sbutega**, imao je 16. februara sastanak sa dekanom Pomorskog fakulteta, **prof. dr. Špirom Ivoševićem**. Tema sastanka bila je uspostavljanje saradnje Bokeljske mornarice i Pomorskog fakulteta. U srdačnom i konstruktivnom razgovoru izražena je obostrana spremnost da se ta saradnja razvije u raznim oblastima od zajedničkog interesa, a u cilju unapređenja pomorstva. U tom smislu, dogovoreno je da se svake akademske godine, jednom u ljetnom i jednom u zimskom semestru, održe predavanja za studente, posvećena Bokeljskoj mornarici i pomorskim tradicijama koje ona baštini i valorizuje.

Prvo takvo predavanje studentima i zaposlenima Pomorskog fakulteta Kotor održao je prof. dr. Antun Sbutega u utorak, 27. februara 2018. godine. Tema je bila *Istorija i tradicija Bokeljske mornarice*. Sbutega se najprije osvrnuo na svoje profesorske dane provedene na ovom fakultetu, a zatim vrlo interesantno i nadahnuto govorio o značaju Bokeljske mornarice za Boku Kotorsku i Kotor, za pomorstvo, istoriju i tradiciju na našim prostorima. Posebno je podvukao da bi Bokeljska mornarica uskoro trebalo da dobije status nematerijalne kulturne baštine Boke Kotorske, od strane UNESCO-a.

Pomorstvo

Rječnik

POMORSKA BITKA KOD PIRANA odigrala se 22. februara 1812. godine u vodama Jadranskog mora kod Pirana (današnja Slovenija). U bici su učestvovali britanski ratni jedrenjak HMS *Viktorius* (*Victorious*) sa brodom HMS *Vizel* (*Weazel*), s jedne strane, i potpuno novi francuski brod *Rivoli* koji je bio na prvoj plovidbi iz venecijanskog brodogradilišta.

Kapetan *Rivolija* **Žan Baptist Bare** je 21. februara pokušao da iskoristi maglu kako bi neopaženo napustio brodogradilište. Taj plan je propao jer su Englezi znali za gradnju broda i očekivali su da će brod napustiti brodogradilište. *Rivoli* je inače pravljen s namjerom da Francuzi zaustave britansku moć u Jadraniu. Francuski brod isplovio je iz Venecije u pratnji pet manjih brodova a ozbiljna slabost Francuza bila je potpuno neiskusna i neuhodana posada.

Engleski brodovi čekali su u zasjedi u Piranskom zalivu. U pogodnom trenutku su započeli potjeru za *Rivolijem* i uspjeli da ga stignu nakon što je francuski brod usporio plovidbu da bi sačekao manji brod iz pratnje koji je zaostao. Englezi su se tada potpuno primakli *Rivoliju* i počela je žestoka bitka koja je trajala oko šest sati. *Rivoli* je bio naoružan sa 74 topa kao i *Viktorius*. Manji engleski brod imao je 18 topova. Pošto su savladali neiskusnog protivnika Englezi su oteglili *Rivoli* na Vis, jedino jadransko ostrvo u britanskim rukama.

Stari jedrenjaci

Francusko-engleska pomorska bitka ispred Pirana 21-22. februara 1812. Gubitak od 506 osoba. Među ranjenima i dva Peraština, zastavnici II klase konte Annibale Viscovich i gospodin Vincenzo Mazzarovich. Komandant Barrè. Francuski ratni brod *Rivoli*; Kolekcija Pomorskog muzeja Crne Gore